

ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІСЛЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ

Шинкарук Л.О.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Чернопишук Т.І.

В даній статті досліджується сучасний стан земельних ресурсів. Описується ефективність використання землі. Розвиток земельної реформи її плюси і мінуси. Також описується методика паювання та економічна оцінка сільськогосподарських угідь.

Вступ. Земля в сільському господарстві являється головним предметом виробництва. По мірі зростання чисельності населення і розвитку виробничих сил країни збільшується площа землі зайнята городами, дорогами, промисловими підприємствами та іншим. Земель сільськогосподарського користування з роками становиться все менше, тому актуальність проблеми раціонального їх використання невпинно збільшується.

Земельні ресурси є основою матеріального і духовного виробництва. Від характеру і рівня ефективності використання землі залежить розвиток продуктивних сил, масштаби виробництва матеріальне благополуччя народу. Земельні ресурси необхідні всім галузям народного господарства, однак їх роль у різних сферах суспільного виробництва неоднакова. Якщо в промисловості, крім добувної, земля є лише просторовим базисом, то в сільському господарстві вона – головний засіб виробництва. Роль землі в сільськогосподарському виробництві визначається тим, що її притаманна специфічна унікальна властивість – родючість. Завдяки цій властивості земля активно впливає на процес сільськогосподарського виробництва.

Постановка проблеми. Земля як головний засіб виробництва в сільському господарстві, має ряд особливостей, які потрібно враховувати в процесі її використання для виробництва продукції. Так, земля як продукт природи немає вартості, не переносить її. Як звичайні засоби праці, на продукцію, в створенні якої вони брали участь. Але крім того, земля в сільському господарстві є і предметом праці. В процесі обробітку землю піддають різним формам впливу. Завдання полягає в тому, щоб цей вплив не руйнував структуру ґрунту, зберігав його властивості, створював умови для підвищення родючості земельних ділянок, але це не виконується, що і є основною проблемою на сьогоднішній день.

Загальна земельна територія України становить 60,36 млн га. Серед усіх земельних угідь найбільшу господарську цінність мають сільськогосподарські угіддя, площа яких становить 41,83 млн га., або 69,4% усієї території країни. Сюди включено рілля, багаторічні культурні насадження, залежі і перелоги, сінокоси і пасовища.

В колишньому СРСР, а отже, і в Україні, яка перебувала у його складі, земля була націоналізована і її єдиним власником стала держава. Громадянам, сільськогосподарським підприємствам, організаціям та установам земля передавалася лише у користування. Панування державної власності на землю стало однією з головних причин низького рівня ефективності її використання.

З набуття Україною незалежності і започаткуванням ринкових трансформацій, виникла об'єктивна необхідність у здійсненні земельної реформи, що провадиться в нашій державі. Земельна реформа - це комплекс - правових, соціально – економічних, технічних та організаційних, -- направлених на перебудову земельних відносин через роздержавлення земель, утвердження різних форм власності на неї та розвиток нових організаційних форм господарювання на селі, що функціонують на приватній власності.

Земельна реформа в Україні пройшла ряд етапів. Перший з них бере свій початок з прийняття Земельного кодексу Української РСР (1990 р.), яким було зафіксовано існування права на землю у формі довічного успадкового володіння, постійного володіння, а також постійного і тимчасового користування.

Друрий етап земельної реформи започаткований у січні 1992 р. з прийняттям Верховною Радою України Закону України «Про форми власності на землю» і в березні цього ж року - нової редакції Земельного кодексу України. Цими документами були внесені істотні зміни у форми власності на землю – в Україні запроваджувалися три форми власності на неї: приватна, колективна і державна.

Третім етапом земельної реформи стало прийняття Указів Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва» (10 листопада 1994р.), «Про оренду землі» (23 квітня 1997р.), та ряд інших законів.

Початком четвертого етапу земельної реформи став Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки» (грудень 1999р.)

Земельний кодекс України – це основний документ земельного законодавства, яким регулюються земельні відносини з метою створення необхідних умов для раціонального використання й охорони земель, рівноправного розвитку всіх форм господарювання.

Земельний кодекс остаточно розв'язав найфундаментальнішу проблему земельних відносин – проблему форм власності на землю, чітко розмежувавши форми власності: приватна, колективна і державна.

Земельним кодексом встановлені норми безоплатної передачі земельних ділянок громадянам України: для ведення селянського (фермерського) господарства – в розмірі земельної частки (паю), визначеної для членів сільськогосподарських підприємств, розташованих на території сільської, селищної або міської ради, де знаходиться фермерське господарство; для ведення особистого фермерського господарства – не більше 2 га; для ведення садівництва – не більше 0,12 га; для будівництва та обслуговування жилого будинку, господарських будівель і споруд – не більше 0,25 га у селях, 0,15га – у селищах і 0,10 га - у містах; для індивідуального дачного будівництва – не більше, 0,10 га і для будівництва індивідуальних гаражів – не більше 0,01га.

Паювання земель колективної власності без виділення земельної ділянки в натурі стало одним з

ключових етапів земельної реформи, оскільки відкривало реальні можливості реструктуризації КСП і створення на їх базі нових типів аграрних підприємств, що працюють на засадах приватної власності.

Основне завдання паювання землі полягало у визначенні розміру земельного паю у колективній власності на землю кожного члена колективу сільськогосподарського підприємства, сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського акціонерного товариства без означення цих паїв на місцевості

Середній розмір земельного паю по Україні становить 4,2 га сільськогосподарських угідь і коливається від 1,1 – 1,5 га в західних областях України до 7,0 – 7,9 га в південних областях.

Таким чином, здійснене паювання земель за наведеною організаційною і методичною схемою – це досягнення земельної реформи, оскільки вдалося поєднати економічну доцільність такого паювання із соціальною справедливістю. Адже земля, нарешті, передана у власність тим, хто на неї працює, але і є свої недоліки.

Економічна оцінка характеризує продуктивну здатність землі як засобу виробництва. Для регулювання економічних відносин використовуються дані економічної оцінки землі: 1) загальна оцінка, 2) часткова оцінка.

В цілому по Україні грошова оцінка гектара сільськогосподарських угідь станом на початок 2008 р. в сумі 8575 грн, в тому числі гектара ріллі – 9037, багаторічних насаджень – 33704, сіножатей – 4438 і пасовищ – 2708 грн. Найвищу грошу оцінку мають орні землі Черкаської області, а найнищу – Житомирської.

(Перспективи вирішення) Для ефективного використання земельних ресурсів необхідно розробити і впровадити систему агрономічних, зооветеринарних, технічних і організаційно – економічних заходів, що забезпечують ефективне використання земельних ресурсів. Важливе місце займають заходи, спрямовані на підвищення потенційних можливостей використання землі, щодо збільшення виробництва сільськогосподарської продукції з кожного гектара угідь.

Висноки. Перехідний період становлення аграрного сектора в умовах земельної реформи потребує якісно нової економічної моделі відтворення земельних ресурсів. В Україні у процесі земельної реформи допущено фетишизацію форми власності на землю, адже зміна форми власності автоматично не може розв'язати всі інші проблеми: було припинено дію національної і регіональної програм підвищення родючості ґрунтів; не використано можливості поліпшення незадовільно сформованого співвідношення категорій земельних угідь, посівних площ, рівня розораності; у суспільстві не створено сприятливі передумови для активного просування ринкових перетворень; запропоновані земельні трансформації були занадто універсальними без урахування демографічних і регіональних особливостей України; не організовано повноцінний моніторинг ґрунтового покриву, недостатньо об'єктивно оцінено вартість ґрунтів; практично не вдосконалено базу щодо охорони ґрунтів. Але і є позитивні моменти у сфері діяльності земельних ресурсів. А саме те, що тепер люди можуть самі обробляти свої землі і отримувати від цього дохід.

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СЕЛА

Кубицький О.В.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Кафлецька С.Г.

Розглянуті питання кількісного та якісного складу трудових ресурсів, рівня їх використання у дослідному господарстві «Бохоницьке» та намічені шляхи покращення їх якісного рівня.

Постановка проблеми. Економіка аграрного сектора України протягом останніх років характеризується постійним спадом ділової активності, поглибленням матеріально – фінансових диспропорцій, наростанням платіжної кризи. Одна з головних причин такого стану полягає в тому, що в аграрній політиці України ще не посідає чільного місця система господарювання, заснована на соціально – орієнтованих ринкових відносинах, ініціативній, творчій діяльності підприємницьких структур. Входження України в регульоване ринкове середовище і різке загострення протиріч у сфері аграрної праці зумовлюють необхідність поглибленого вивчення проблем відтворення трудового потенціалу і оптимізації забезпеченості аграрного виробництва ресурсами живої праці [1].

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню проблем формування та використання трудових ресурсів села та відтворення трудового потенціалу аграрного виробництва присвячені наукові роботи П. П. Борщевського, О. А. Богущького, О. Гудзинського, О. Дякова, В. Дієсперова, І. Л. Левицькі, М. Й. Маліка, М. М. Матюхи, П. Т. Саблука, М Шаповала, О. Г. Шпикуляка, В. В. Юрчишина, К. І. Якуби та інших.

Разом з тим ряд питань, особливо тих, що стосуються якісних характеристик трудового потенціалу аграрної сфери, галузевих умов і факторів його відтворення розглянуті недостатньо і потребують подальшого вивчення і дослідження у тісній прив'язці до соціально – економічних умов конкретного підприємства.

Мета статті. У період переходу сільськогосподарського виробництва до ринкової економіки постала проблема нарощування обсягів продовольчих ресурсів, підвищення ефективності галузі, створення належних соціальних умов життєдіяльності трудівників села, розвитку їх особистості. Актуальною умовою підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва є наявність трудових ресурсів та раціональне їх